

MIOCÉNNÉ BIOTOPY KRAJINY: RAŠELINOTVORNÝ MOČIARNY LES

Zásadným prostredím, ktoré oblasti handlovsko-nováckej panvy dominovalo pravdepodobne najdlhšie, bol rašelinotvorný močiarny les. Vznikal podobne ako bylinno-krovinný močiar, avšak až v pokročilejšom stupni zarastania. Biotop tvorený prevažne ihličnatými drevinami zo skupiny tisovcovitých bol v miocénnej subtropickej krajine oveľa produktívnejším na tvorbu rašeliny, z ktorej neskôr vznikalo hnedé uhlie.

Fosilný konárik patisovca (*Glyptostrobus europaeus*),
Baňa Handlová.

Močiarné lesy sa vyvinuli v dostatočne zavodnenom priestore, zásobované vlhcou podzemných i povrchových vôd. Vodné plochy a pôdy mali kyslejšie reakcie. Biotopu jednoznačne panovali patisovce (*Glyptostrobus europaeus*), ktoré sa v našom prostredí podobne ako v celej strednej Európe stali najdôležitejšími miocénnymi uhl'otvornými drevinami. Rast mohutných stromov v bahennom prostredí, v plytkej vode či v prostredí s dlhodobším zaplavením spôsobil zhrubnutie spodnej časti kmeňov pevne ukotvených koreňovým systémom v mäkkej pôde močiarov. Patisovce mali i dohora rastúce korene trčiace vysoko nad vodnú hladinu, ktorých úlohou bolo zásobovanie ostatných koreňov vzduchom. Teplomilný patisovec, ktorý bol v treťohorách hojne rozšírený v Európe i Severnej Amerike, by súčasné stredo európske zimy neprežil. Jeho príbuzný druh patisovec čínsky (*Glyptostrobus pensilis*) dnes prirodzene rastie na brehoch riek a v močiaroch s vysokou hladinou spodnej vody tropickej a subtropickej južnej Číny (Vietnam a Laos).

Súčasťou močiarnych lesov boli i ďalšie ihličnany. Vyskytovali sa tu obrovské tisovce (*Taxodium dubium*) dosahujúce výšku až 80 metrov. Mohutné kmene stromov boli podobne ako patisovce ukončené vzdušnými koreňmi. Kyslé pôdy biotopu vyhovovali aj bahenným borovicám druhu *Pinus rigios*, pre ktoré boli typické dlhé ihlice vyrastajúce v zväzku po troch. Obe dreviny sa ekologicky i morfológicky len málo líšili od svojich dnešných reliktných druhov, tisovca pochybného (*Taxodium distichum*) a borovice kadidlovej (*Pinus taeda*), rozšírených v nížinných močiarnych lesoch atlantickej časti Severnej Ameriky.

Nižšiu stromovú vrstvu spoločenstva tvorili opadavé listnáče rodu *tupela* (*Nyssa*). Stromy či veľké kry, ktoré mali na báze zosilnených kmeňov výrazné hľuzovité ukončenia, sú dodnes typickými zložkami taxodiových močiarov juhovýchodných častí Severnej Ameriky a Ázie. Výbežky barín i prítokové kanály lemovali ďalšie bahenné listnáče vytvárajúce presvetlené lesíky. Boli medzi nimi javory trojdielne (*Acer tricuspidatum*), krídatce (*Ptelea*) aj tieňmilné cercidovníky (*Cercidiphyllum*). V podraсте bujneli kroviny vresien (*Myrica*) a okraje zarastali hustými vysokými pálkami (*Typha*), ježohlavmi (*Sparganium*), lipnicovými trávami (*Poaceae*) a inými.

Fosilne ihlice borovice (*Pinus rigios*), Baňa Cigelf.

Fosilna vetvička tisovca (*Taxodium dubium*),
Lom Lehota pod Vtáčnikom.

Typické rašelinotvorné druhy flóry močiarnych lesov s patisovcami a ďalšou bahennou flórou boli vystavené režimu, ktorý spočíval v trvalom zaplavení prostredia a prínose ílu z riek. Režim sa podobal dnešným pomerom močiarnych tisovcových lesov subtropického pásma Floridy.

Otázka: Akú úlohu plnili dohora rastúce korene najdôležitejších miocénnych uhl'otvorných drevín patisovcov?

Spracovala: Ing. Katarína Keratová
© Hornonitrianske múzeum v Prievidzi, 2017